

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРОКУРАТУРОЮ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯНИНА ТА ДЕРЖАВИ В СУДІ

Миновська О. В.,

*магістрантка, кафедра правознавства, ПУЕТ;
науковий керівник – доц. Білокін Р. М.*

Розбудова правової держави є неможливою без створення ефективних та надійних гарантій захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого органу, яким є прокуратура – один із державних інститутів, який здійснює безпосередній контроль за додержанням і легальним застосуванням законів у державі. Прокуратура певною мірою покликана виконувати роль гаранта в дотриманні прав та свобод людини й громадянина. Тому все це зумовлює інтерес до діяльності прокуратури, викликає потребу в розгляді тенденцій та перспектив розвитку інституту представництва прокуратурою інтересів громадянина та держави в суді на сучасному етапі державного будівництва.

Забезпечення органами прокуратури конституційної функції представництва – одна з дієвих форм захисту законних інтересів держави у суді, яка натепер не має ефективної альтернативи серед органів державної влади і контролю як за рівнем вмотивованості, так і послідовності досягнення позитивних результатів.

У Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленій Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015, одним із напрямів реформування системи визначено приведення повноважень та діяльності органів прокуратури у відповідність із європейськими стандартами (пункт 4) [1]. Реформування прокуратури в нашій країні, пошук і створення її оптимальної моделі, ефективної в реаліях сьогодення, вимагає перегляду змісту основних параметрів прокурорської діяльності, виявлення її потенціалу, який необхідно спрямовувати на підвищення її результативності як на конкретному напрямі, так і прокуратури як державної інституції [2, с. 5-6].

Надійний захист прав та свобод людини і громадянина є, зокрема, конституційно-правовим та міжнародно-правовим обов'язком сучасної держави, який реалізується за допомогою системи принципів, положень, інститутів, механізмів та процедурно-правових правил. Закріплені в Конституції України права і свободи є цілісною системою, яка забезпечує гідний конституційно-правовий статус особи. Отже, виходячи з вищенаведеного, прокуратура здійснює конституційні функції з метою захисту прав і свобод людини та громадянина. Крім того, метою реалізації функцій прокуратури є захист загальних інтересів суспільства та держави [3, с. 7-8]. Саме в забезпеченні ознак правової держави суттєву роль відіграють прокуратура, її органи.

Важливою детермінантою закріплення функції прокуратури, пов'язаної з участю в судах, саме через інститут представництва інтересів в суді у випадках, визначених законом, вважаємо виконання Україною своїх зобов'язань перед європейськими інституціями у зв'язку зі вступом до Ради Європи. Так, відповідно до Висновку Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРС) від 26 вересня 1995 року № 190 (1995) щодо вступу України до Ради Європи одне із зобов'язань, яке взяла на себе наша держава, полягає в тому, що роль та функції Генеральної прокуратури України будуть змінені (особливо щодо здійснення загального контролю за додержанням законності) шляхом перетворення цього інституту в орган, який відповідатиме принципам Ради Європи [4, с. 162].

Важливо зауважити, що Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII від 02.06.2016 р. було доповнено ст.131-1 Конституції України, якою регулюються нові повноваження органів прокуратури. Так, відповідно до ст. 131-1 Конституції України в Україні діє прокуратура, яка здійснює: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [5]. Отже, представницька функція прокурора щодо захисту інтересів громадянина або держави в суді зазнала змін. Зокрема, прокурор не зможе представляти інтереси громадянина в суді навіть у тих нечисленних випадках, право на яке надано Законом України від 14 жовтня 2014 року «Про прокуратуру». Разом з тим захищати інтереси держави шляхом їх представництва у суді прокурор буде мати право тільки у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Прийняття Закону України «Про прокуратуру» та внесення ним змін до процесуального законодавства суттєво реформують механізм реалізації прокуратурою України функції представництва інтересів громадянина або держави в суді, що зумовлює потребу у додаткових дослідженнях загальнометодологічних питань правового статусу прокуратури як суб'єкта реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді.

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» до функцій прокуратури України належить представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом. Надалі у ч. 1 ст. 23 Закону законодавець визначає, що представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на

захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом. Конституційне оновлення представницької функції прокуратури щодо захисту тільки інтересів держави в суді у випадках і в порядку, що визначені законом, вимагає перегляду чинного законодавства. Отже, запроваджено чимало позитивних нововведень в напрямку реформування правоохоронної системи. Однак існують певні недоліки та неточності, які потребують свого вирішення та вдосконалення.

В спеціалізованій літературі виділяють такі основні шляхи вдосконалення організаційних та процедурних засад здійснення представництва в контексті судової реформи в Україні: організація формування органів адвокатського самоврядування та їх взаємодії за принципом «знизу-вгору», а не «згори-вниз»; підвищення рівня професійної підготовки та інших вимог до представника; удосконалення процедур складення кваліфікаційного іспиту, проходження стажування, підвищення кваліфікації; впровадження процедури медіації в судочинстві як додаткового інструменту професійної діяльності представника; її врегулювання процесуальним законодавством; прийняття профільного Закону України «Про медіацію» тощо [6, с. 168].

Таким чином, в Україні активно продовжується процес впровадження європейських стандартів щодо трансформації функцій прокуратури, але імплементаційні процеси ще далекі від свого завершення. У сучасних умовах гостро стоїть питання щодо завершення реформування органів прокуратури з метою найшвидшого приведення її функцій до міжнародних стандартів. Безумовно, вищенаведені пропозиції та інші мають розглядатися з метою їх врегулювання на законодавчому рівні.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.
2. Представництво прокурором у суді законних інтересів держави: наук.-практ. посіб. / О.П. Натрус, Ю.А. Турлова, О.А. Казак та ін. – К. : Національна академія прокуратури України, 2016. – 262 с.
3. Наулік Н. Прокуратура України: теоретико-правовий аспект діяльності у сучасних умовах / Н. Наулік // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2015. – № 2. – С. 5-10.
4. Плукар В.В. Генезис інституту представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді / В.В. Плукар, М.К. Дімітров // Порівняльно-аналітичне право. – 2017. – № 2. – С. 160-164.
5. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
6. Лисенко Ю.О. Представництво в адміністративному процесі: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Лисенко Юлія Олександрівна. – Запоріжжя, 2018. – 213 с.